

Pelastustoimi ja varautuminen

Sisäministeriö
pelastusosasto
kirjaamo@intermin.fi

Lausuntopyyntö VN/6185/2021

LOUNAIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTON LAUSUNTO PELASTUSLAIN ESISELVITYSHANKKEESTA

Lounais-Suomen aluehallintovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja nostaa seuraavia asioita esiin pelastuslain uudistamisessa huomioitavaksi. Lausunnossa esitetään kahden jaoksen muistioihin täydennyksiä ja lopussa esitetään erikseen selvitettäviä asioita pelastuslain uudistamisen yhteydessä.

Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta -jaoksen muistio

Pelastuslain ja kemikaaliturvallisuuslain säädösten huomioiminen asuinrakennusten palotarkastuksissa

Sääntelyä pelastustoimen valvontatehtävien suorittamisesta kotirauhan piiriin kuuluvien tilojen osalta on tarpeen tarkentaa huomioiden kemikaaliturvallisuuslain rajoitukset. Nykyisen käytännön mukaan osana asuinrakennusten palotarkastustoimintaa tarkastetaan yksityisessä omistuksessa olevien kiinteistöjen öljylämmityslaitteistojen tilat, joista on säädetty kemikaaliturvallisuuslaissa. Kemikaaliturvallisuuslain 118 §:ssä asumiseen tarkoitettujen tilojen valvontaoikeus on rajattu vain rikoslain (39/1889) 34 luvun 1, 3, 7–9 tai 10 §:ssä taikka 44 luvun 11 tai 12 §:ssä tarkoitettuihin rikosepäilyihin. Käytännössä asuinrakennusten osalta palotarkastustoiminta on johtanut käytäntöihin, joissa palotarkastajalla on pelastuslain 82 §:n 2 mom. säädetty oikeus päästä myös asuinrakennuksiin ja tarkastuksen yhteydessä sovelletaankin kemikaaliturvallisuuslakia, vaikka valvontaoikeus muodostuisi vasta rikoslaissa säädetyillä perusteella.

Tiedonsaantioikeus onnettomuuksien ehkäisytoiminnassa

LOUNAIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO
PL 22, Itsenäisyydenaukio 2, 20801 Turku
puh. 0295 018 000
kirjaamo.lounais@avi.fi
www.avi.fi

Lasten ja nuorten tekemien tuhopolttojen ja sytyttelyn ehkäisemiseksi kehitetyn Tulipysäkki-menetelmän osalta tulisi tarkastella pelastusviranomaisen tiedonsaantioikeus. Vallitsevan käytännön mukaan Tulipysäkki-menetelmän ns. interventio-keskustelussa saatetaan näyttää esimerkiksi valvontakameramateriaalia, mutta on epäselvää kenellä on oikeus saada materiaalia ja onko esimerkiksi oppilaitoksen tai muun kiinteistön omistajalla velvollisuus luovuttaa materiaalia pelastusviranomaiselle.

Pelastustoiminta-jaoksen muistio

Pelastustoiminnan yleisjohtajuus

Pelastuslain 35 §:ssä tarkoitetun pelastustoiminnan yleisjohtajuuden osalta tulee selvittää voiko jokin muu kuin pelastustoiminnan johtaja toimia tilanteen tilannepaikalla yleisjohtajana. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi liikenneonnettomuustilanteet, joissa tilannepaikalla tapahtuvaa toimintaa johtaa tosiasiallisesti sopimuspalokuntaan kuuluva ja tehtävässä voi olla mukana myös ensihoidon ja poliisin yksiköitä.

Pelastustoimen virka-apu

Pelastuslain 50 §:n osalta pelastusviranomaisen antaman virka-avun osalta tulisi selvittää miltä osin ja millä edellytyksillä sopimuspalokunnat voivat osallistua virka-avun antamiseen. Pelastuslain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla pelastuslaitoksen tulisi ainakin etukäteen sopia sopimuspalokunnan tai muun yhteisön kanssa pelastustoimen virka-apuun liittyvistä käytänteistä. Lisäksi tulisi selvittää mahdollisuudet myös maksullisen työvoima-avun antamiseen vastaavalla tavalla kuin puolustusvoimissa on asia ratkaistu. Työvoima-avun osalta säädös selkeyttäisi myös esimerkiksi sopimuspalokuntien varainhankinnan edellytyksiä ja edistäisi kilpailuneutraliteettia.

Muut huomiot koskien pelastuslain uudistamista

Pelastustoimen valvonta ja pelastustoimen palvelutason valvonta

Aluehallintovirasto esittää, että esiselvityshanketta täydennettäisiin kokonaisvaltaisella selvityksellä koskien pelastustoimen ja pelastustoimen palvelutason valvontaa sekä sisäministeriön että aluehallintovirastojen näkökulmasta. Selvityksessä tulisi tarkastella valvontaprosessia kokonaisuutena ja pelastustoimen palvelutason valvonnan tietoperusteita. Lisäksi selvityksessä tulee tarkastella nykyisen pelastuslain pakkokeinojen käytön laajentamista koskemaan palvelutason valvonnan lisäksi myös muuta pelastustoimen valvontaa.

Nykyisessä lainsäädännössä pakkokeinojen käyttäminen on rajattu koskemaan vain pelastustoimen palvelutason ja ulkoisten pelastussuunnitelmien valvontaa. Pelastuslaitoksilla on myös pelastustoimen järjestämistä koskevien suunnitelmien laatimisvelvoitteita ja tehtäviä, jotka tulisi voida tarvittaessa määrätä tehtäväksi sakon uhalla, mikäli niitä ei ole laadittu pelastuslaissa säädetyllä tavalla.

Aluehallintovirasto ehdottaa muistutusmenettelyn käyttöönoton selvittämistä myös pelastustoimea koskevissa hallintokanteluissa vastaavalla tavalla kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa ja varhaiskasvatuksessa on käytössä. Muistutusmenettelyä voitaisiin käyttää esim. kanteluissa, joissa asia koskisi esimerkiksi asiakkaan kohtelua (kuten palotarkastaja on toiminut palotarkastuksen yhteydessä epäasiallisesti). Muistutusmenettelyä ei tulisi soveltaa kuitenkaan esimerkiksi pelastustoimen palvelutasoa koskevissa hallintokanteluissa, vaan ne tulisi käsitellä normaalissa kantelumenettelyssä, koska näissä tapauksissa kantelu voi käynnistää myös pelastustoimen palvelutasoa koskevan valvonta-asian. Vaikka pelastustoimea koskevia hallintokanteluita käsitelläänkin vuositasolla vähän, olisi muistutusmenettely joissain asioissa kevyempi ja sujuvampi hallintomenettely, ja tosiasiallisesti esimerkiksi pelastustoimen asiakkaan epäasiallisessa kohtelua koskevissa tapauksissa, olisi tehokkaampaa puuttua asiaan työnjohdollisin toimin kuin tarkastelemalla asiaa hyvän hallinnon periaatteiden näkökulmasta.

Sopimuspalokuntien ja muiden yhteisöjen osallistumisen pelastustoimintaan sopimuksen perusteella

Pelastuslain 25 §:n palokuntasopimuksen sisältöä sopimuspalokuntien osalta laajennettaisiin koskemaan varsinaisen 32 §:ssä säädetyn pelastustoiminnan lisäksi myös onnettomuuksien ehkäisytyötä ja turvallisuusviestintää sekä toimenpiteitä, joilla varmistetaan vapaaehtoisen palokuntatoiminnan toimintaedellytyksiä ja jatkuvuutta. Onnettomuuksien ehkäisytyön ja turvallisuusviestinnän osalta laajennus rajattaisiin koskemaan pelastuslain 2 lukua, jossa on säädetty yleisestä huolellisuusvelvollisuudesta sekä pelastuslain 16 §:ää koskien omatoimista varautumista. Näihin tehtäviin ei sisältyisi merkittävää julkisen vallan käyttöä. Perustuslain 124 §:n näkökulmasta rajausta olisi tarpeellinen.

Pelastuslain 25 §:ään tulisi lisätä uusi momentti, jossa sopimuspalokuntien lisäksi säädettäisiin muun pelastusalalla toimivan yhteisön palokuntasopimuksesta, johon voisi kuulua muita kuin

pelastuslain 32 §:ssä säädettyjä pelastustoimintaan kuuluvia tehtäviä. Tällaiset palokuntasopimukset koskettaisivat lähinnä sivutoimisten palokuntien yhteydessä toimivia erilaisia palomiesyhdistyksiä ja -kerhoja, jotka ylläpitävät palokuntien nuoristoimintaa, järjestävät tapahtumia ja toteuttavat pelastuslain 51 §:ssä tarkoitettua onnettomuuksien ehkäisytyötä.

Pelastuslain 25 §:ään ehdotetaan säädettäväksi 2 momentti, joka sisältäisi sisäministeriölle asetuksenantomahdollisuuden palokuntasopimusten sisällöstä. Asetuksessa säädettäisiin asiat, joista palokuntasopimuksessa alueen pelastustoimen/hyvinvointialueen/pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan tai muun yhteisön kanssa tulisi vähintään sopia.

Pelastustoiminnassa tapahtumien tapaturmien ja ammattitaudin korvaukset

Pelastuslain 103 §:ssä on säädetty pelastustoiminnassa tapahtuvien tapaturmien ja ammattitaudin korvauksista. Säädöksen 1 momentissa viitataan pelastustoimintaan, josta on säädetty pelastuslain 32 §:ssä ja jolla tarkoitetaan kiireellisiä toimenpiteitä. Sopimuspalokunnat hoitavat myös kiireettömiä pelastustoimen tehtäviä, jotka eivät aina vaadi kiireellisiä toimenpiteitä. Tapaturmia ja ammattitauteja koskevat korvauskäytännöt tulisi laajentaa kattamaan myös nämä tehtävät.

Muutostarpeet ajoneuvolakiin

Aluehallintovirasto esittää lausunnossaan myös, että sisäministeriö selvittäisi liikenne- ja viestintäministeriön kanssa ajoneuvolain muutostarpeen seuraavan säädöksen osalta. Ajoneuvolain (82/2021) 30 § mukaan *pelastusauto on pelastustoimen käyttöön erityisesti valmistettu, kokonaismassaltaan yli 3,5 tonnia oleva M- tai N-luokan ajoneuvo. Pelastusauto on myös muu M- tai N-luokan ajoneuvo, joka on kunnan tai kuntayhtymän pelastuslaitoksen tai valtion pelastushallinnon viranomaisen, Pelastusopiston tai lentoaseman pitäjän hallinnassa ja jota käytetään yksinomaan pelastustoimen tehtäviin. Pelastusauto on myös palokunnan omistuksessa oleva miehistöauto, jossa on kuljettajan lisäksi tilaa vähintään kahdeksalle henkilölle. Pelastusauton on oltava pelastustoimen käyttöön soveltuva.* Nykyinen ajoneuvolainsäädäntö ei mahdollista sopimuspalokuntien osalta tarkoituksenmukaisen ajoneuvokaluston hankintaa, koska M- tai N-luokan ajoneuvojen osalta henkilömäärä pitää olla kuljettajan lisäksi vähintään kahdeksan henkilöä. Sopimuspalokuntien toiminnan kannalta erityisesti harva-alueilla ensivastetoiminta tai erilaisen erikoiskaluston kuljettamiseen olisi tarkoituksenmukaisempaa hankkia esimerkiksi maastokelpoisia

pelastusajoneuvoja, joiden henkilömäärä oli pienempi kuin nykyinen ajoneuvolaki edellyttää.

Johtaja Ilkka Horelli

Pelastusylitarkastaja Jari K Laine

Tämä asiakirja LSAVI/4073/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSAVI/4073/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Laine Jari 31.05.2021 07:42

Ratkaisija Horelli Ilkka 27.05.2021 08:47